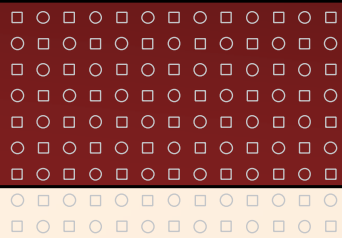

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Peněžní zásoba

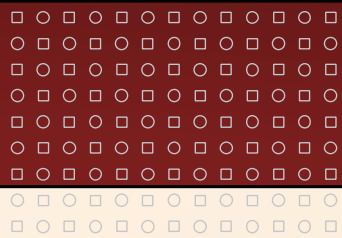
Jan Jonáš
KE ESF MU

Osnova přednášky

- Kvantifikace peněžní zásoby
- Emise komerčních bank
- Emise centrální banky
- Změny peněžní zásoby

Úvod

Cíl: vymezení peněžní zásoby a zkoumání její tvorby

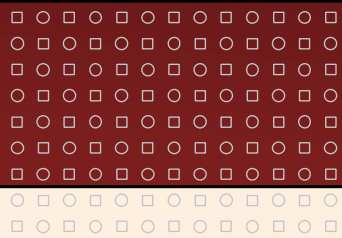
Peněžní zásoba více než jen jedno číslo

Otázka procesu tvorby **peněžní nabídky**

Dnes proces ovlivněný mnoha subjekty

Částečné krytí a umělá rezervní aktiva: objemová elasticita systému

Kvantifikace (pokr.)

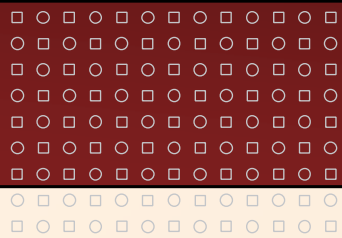
Peněžní aktiva z pohledu jednotlivce

Subjektivita peněžních aktiv:

- technické vlastnosti aktiva hrají roli
- rozhodnutí o způsobu jeho použití je však na subjektu
- stejné aktivum peněžním aktivem pro jednoho, pro druhého ne

Pro jednotlivce: peněžní aktiva to co umožní platit

Kvantifikace (pokr.)

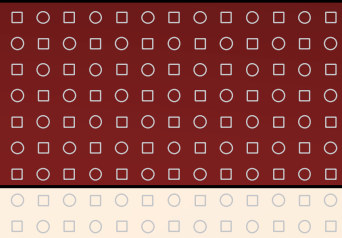
Škálovaní aktiv dle likvidity - nejlikvidnější = peněžní

„Penězovost“ aktiv je vlastností, aktiva ji mají do určité míry

Nevhodné vymezovat uměle striktní hranici (peněžní/nepeněžní) kde přirozeně není

Peněžní zásoba jednotlivce: jeho snadno aktivovatelná kupní síla

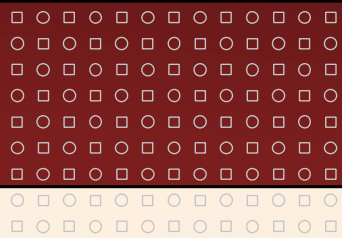
Kvantifikace (pokr.)

Snadná aktivovatelnost - subjektivní: př. vypověditelná vklad, smlouva (stav. spoření)

Do indiv. peň. zásoby mimo aktiv vstoupí i úvěrový potenciál

př.: úvěrový rámec - úvěrová linka (kontokorent)

Kvantifikace (pokr.)

Současné plat. systémy ve dvoustup. bank.:

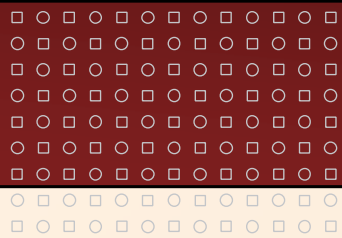
Konečná forma měny vždy použitelná k placení: základ peněžních aktiv

... ovšem není peněžním aktivem pro CB

Běžné účty u bank: konvertovatelné do konečné formy měny, ale další rizika

Zůstatek BU ve zvolené KB: obvykle peněžním aktivem pro nefinanční subjekty

Kvantifikace (pokr.)

BU – peněžními aktivy

... někdy též pro KB (nostro účet)

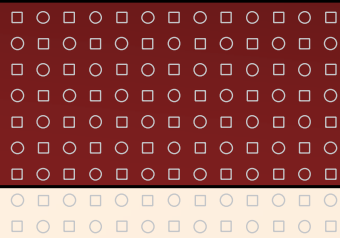
... pro CB v domácí měně ne, v cizí někdy ano

CB, KB, nefin. subj. tedy vidí peníze různě

... pro každého ale klíčovými pohledávky za někým

Peněžní aktiva z pohledu banky = rezervy (aktivum)

Kvantifikace (pokr.)

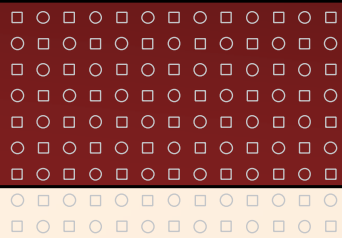
Pozor! X rezervy na krytí ztrát a rezervní fond (pasiva)

Není-li uvedeno jinak mluví se o penězích z pohledu nefinančních subjektů

Individuální X společenská likvidita

Jedinec může získat přístup na trh na úkor jiného -
přesun likvidity

Kvantifikace (pokr.)

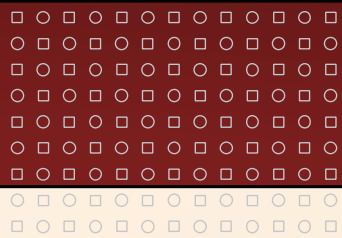
Součet možných individuálních objemů peněžních toků
X peněžní tok realizovatelný všemi společně

Přísně řečeno: celková spol. likvidita omezena zásobou
statků

**Peněžní zásoba společnosti: součet SOUČASNĚ
snadno aktivovatelné kupní síly všech subjektů**

Jedinec získá likviditu na úkor jiného každým prodejem,
společnost nikoliv

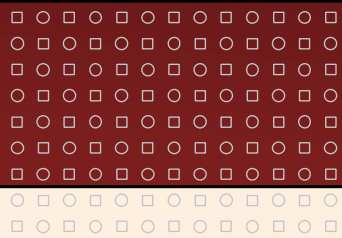

Kvantifikace (pokr.)

Snaha o kvantifikaci spol. peň. zásoby:

- pokus „objektivizovat“ peň. aktiva z pohledu subjektů
- zohlednění „penězovosti“: více úrovní řezu
- většinou nezahrnutí úvěrových linek
- snaha zohlednění rozdílu mezi spol. a indiv. likviditou
- problémy zachytit nebankovní složky peň. zas.

Kvantifikace (pokr.)

Empirická definice peněz

M1, M2, M3 ČNB

M1, M2 FED (M3 do 2006)

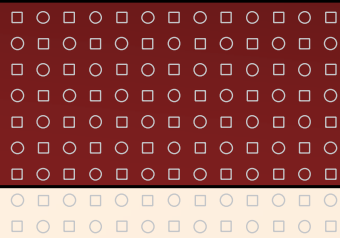
individuální X společenská likvidita:

... akcie X dl. vklady

... pasiva bank konvertovatelná do D

... aktiva která banky nakupují (emise nákupem)

Emise komerčních bank

peněžní aktiva dnes: zejména závazky KB a CB

- změna jejich objemu: účetní operace v rozvaze

agregovaná bilance BS (bez CB):

- struktura bilance průměrné banky
- pohled BS (X KB) - „monobanka“

Emise komerčních bank

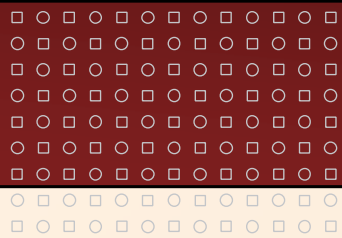
Agregovaná bilance bankovní soustavy

AKTIVA	2 727	PASIVA	2 727
Úvěry bankám	616	Vklady bank	128
Úvěry vládě	124	Vklady vlád	126
Úvěry klientům	857	Vklady klientů	1694
CP KB	54	- běžné	807
Vládní CP	355	- termínované	877
Ost. CP	23	Dluhové CP	80
Majetkové CP	24	Kapitál a rez.	287
Zahr. aktiva	449	Zahr. pasiva	187
Jiná aktiva	225	Jiná pasiva	225

Data k 30. 11. 2004, aktuální viz ČNB

Agregovaná bilance bankovní soustavy

AKTIVA	2 528	PASIVA	2 528
Pokladní hotovost	35	Běž. záv. CB	0
Běž. pohl. CB	30	Běž. záv. KB	46
Dluhopisy st. a CB	305	Ostatní záv. k CB	0
Běž. pohl. KB	40	Ostatní záv. k KB	239
Ostátní pohl. za CB	457	Běžné záv. ke klientům	792
Ostátní pohl. za KB	259	Ostatní záv. ke klientům	873
Běžné pohl. za klienty	19	Emitované dluhové CP	201
Ostatní pohl. za klienty	977	Kapitál	185
Dluhové cenné papíry	211		
- státní nerezervní	53		
Jiná aktiva	195	Jiná pasiva	192

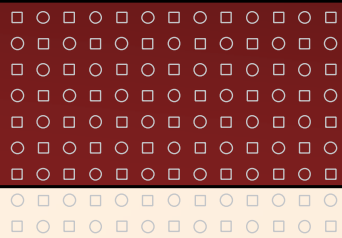

Emise komerčních bank

položky rozvah KB ČR

- klientské úvěry
- klientské vklady
- rezervy
- devizové rezervy

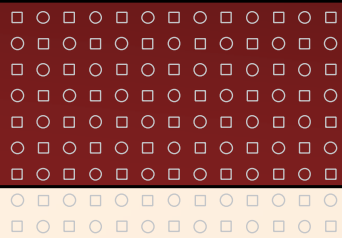

Emise komerčních bank

účetní operace v rozvaze KB

- účtuje se podvojně (+A/+P, -A/-P, -P/+P, -A/+A)
- výsledovka - zisk v P

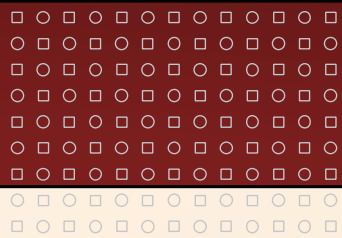

Emise komerčních bank

příklady operací

- hotovostní vklad a výběr
- hotovostní úvěr
- konverze běžných účtů v termínované
- z jednoho běžného účtu na jiný běžný účet

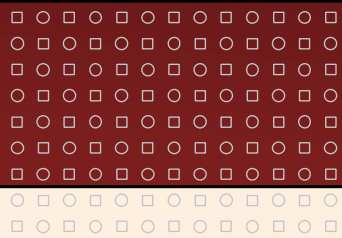

Emise komerčních bank

klíčové emisní operace

- **podvojnost běžného a úvěrového účtu**
- přípis a inkaso úroku
- poplatky a provize
- nákup aktiv a služeb bankou
- mzdy zaměstnancům KB
- rozdělení zisku KB
- emise obligací u KB

Emise komerčních bank

způsoby emise a struktura rozvah KB

- úvěrová emise
- emise nákupem

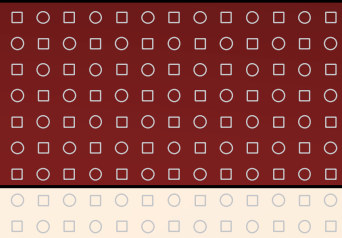
některé +P/-P operace - změna struktury peň. zásoby

Emise komerčních bank

neřešili jsme operace mezi bankami

- skryty agregací rozvah
- jde zejména o přesuny rezerv
- neprojevují se přímo na stavech klientských účtů
- při pohledu na BS jako celek jsou z venku „neviditelné“

Emise centrální banky

Peníze nejen pasiva KB ale i některá pasiva CB

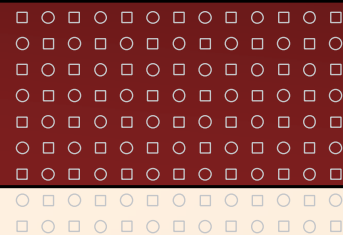
CB nevede nefin. sektoru účty - zejména oběživo

Část konečné formy měny držena KB - zejména účty

Emise centrální banky

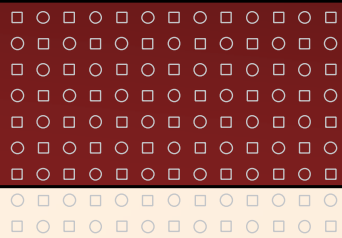
AKTIVA	726	PASIVA	726
Úvěry bankám	0	Oběživo	263
Úvěry vládám	13	Vklady bank	491
Úvěry klientům	32	Vklady vlád	30
Nemajetkové CP KB	0	Vklady klientů	20
Vládní CP	0		
Ost. nemajetkové CP	0	Dluhové CP	0
Domácí majetkové CP	0	Kapitál a rezervy	-80
Zahr. aktiva	661	Zahraniční pasiva	11
Jiná aktiva	20	Jiná pasiva	8

Emise centrální banky

AKTIVA	762	PASIVA	762
Zlato	1	Oběživo	247
Pohledávky vůči MMF	32	Závazky vůči MMF	20
Pohledávky vůči zahraničí	677	Závazky vůči zahraničí	3
- vklady u zahr. bank	76	Závazky vůči bankám	470
- cenné papíry	601	- peněžní rezervy	21
Pohledávky vůči bankám	0	- repo operace	440
Pohledávky vůči klientům	37	Vklady klientů	29
Jiná aktiva	14	Emitované cenné papíry	0
		Závazky vůči státu	46
		Kapitál a rezervy	-57
		Ostatní pasiva	3

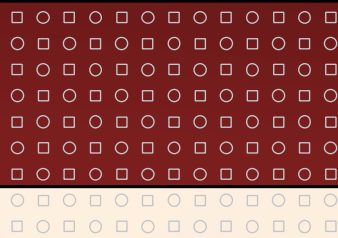

Emise centrální banky

Položky rozvahy CB ČR

- devizové rezervy
- rezervy bank
- oběživo

Emise centrální banky

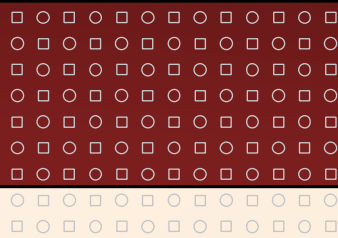
Způsoby emise centrální banky

CB emituje konečnou formu měny podobnými způsoby jako emitují KB odvozenou formu této měny

V praxi je nejběžnější dva způsoby:

- úvěrová emise - diskontní operace
- emise nákupem cenných papírů a deviz - operace na volném trhu

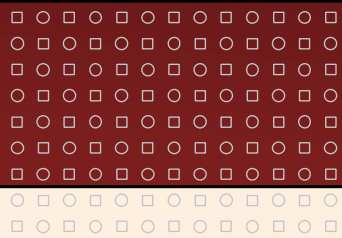
Emise centrální banky

Operace na volném trhu - repo, swap

Podstata repo – úvěr zajištěný cenným papírem

CB emituje vědomě především rezervy, hotovost se mění na popud veřejnosti přes KB

Změny peněžní zásoby

Pro porozumění penězům třeba pochopit mechanismus kontaktů komerčních bank s centrální bankou

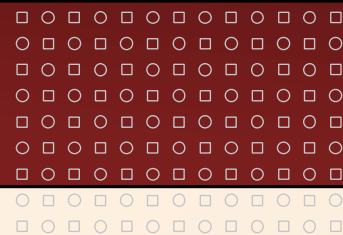
Pokud jde o celkový objem peněžní zásoby, je možno tento mechanismus na chvíli nevnímat a stupňovitost bankovníctví a jeho vnitřní procesy skrýt

Změny peněžní zásoby

měnový přehled

- agregace bilance všech bank (KB i CB)
- konsolidujeme souhrnné bilance (zejm. rezerv)
- přesun nepeněžních položek pasiv do ost. aktiv
- pasiva: měnový agregát
- aktiva: jeho protipoložky
- je to výkaz rozvahového typu
- lze snadno sledovat (podvojně) účtování

Měnový přehled

AKTIVA	1 651	PASIVA	1 651
Čistá zahraniční aktiva	912	M1	1047
Úvěry rezidentům (včetně CP)	921	- oběživo	238
- úvěr bez CP	888	- běžné vklady	808
Úvěr vládě (včetně CP)	493	M2 - M1 (vklady do M3)	542
Stálá aktiva	116	M3 - M2	61
Dlouhodobější pasiva bank	-557		
- kapitál a rezervy	-195		
Ostatní	-234		

Data k 30. 11. 2004, aktuální viz ČNB – Měnový přehled

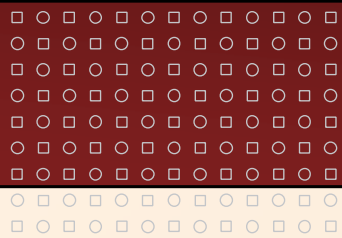
Změny peněžní zásoby

hlavní faktory vzniku peněžní zásoby

- úvěrové emise soukromému sektoru
- úvěrová emise vládě
- příliv devizových prostředků ze zahraničí

příliv deviz

- buď se nárůst deviz, pasiv domácích bank
- nebo jejich konverze a nárůst vkladů v domácí měně

Příště – možnosti peněžní emise, řízení peněžní nabídky

Děkuji za pozornost

